

24 OCAK 1946

TETKİKLER

Ermeni ve Gürcü meselesinin ilmî Mahiyeti

Yazan: Dr. M. Saffet Engin, T.T.K. Üyesi

Gene' bir Ermenistan ve Gürcüstan çığığıdır koptu. Sovyetlerin, Deli Petro ve III. cü Aleksandr zamanından kalma emperyalist Moskof politikasını yürütmek için, yeni baştan tutturdukları bu teranenin iç yüzü nedir? Ermeniler tarihçe hangi kavimdir? Ermeni ve Ermenistan adı nereden çıkmıştır? Bu soruların cevaplarını, politika olarak değil, gerçekten ilmî ve tarihlî mahiyetiyle ve kısaca ortaya koymamıza müsaade edilsin. Gürcü lâkırması ise, hiçbir ilmî değeri olmayan, tamaniyle uydurma bir politika oyunu olduğundan; ona burada dokunmağa bile lüzum görmüyoruz. Sayın Başbakanımız, buna, ilk ve son olarak, istatistiklerle kesin cevabı vermişlerdir. Biz bu yazımızda sadece Ermeni meselesinin gerçek tarihi ve ilmî hüviyetiyle, daha doğrusu hüviyetsizliğiyle meşgul olmakla iktifa edeceğiz. Bununla beraber, dolayısıyla, Gürcü meselesine de cevap verilmiş olacağı tabiidir.

Şimdiki Avrupayı korumak isteyenlerin siyasi uyanıklığı gibi, Asyada da birbirine bağlı bir hareket görünmelidir. Çünkü Avrupa muvazenesi ni tehdit eden düşman, Asyanın bağımsızlığına da aynı yumruğu indirmeğe çalışıyor.

Ermenistanın geçmişi hakkında tarihi, sosyal, ve hattâ felsefî iddialara başvuran Rus diplomasisi, Ermenilerin, Bulgarlar ve Sırlar gibi eski tarihlerini geri getirmek istediklerini tutturuyorlar. Rus politikasının esasını sözde Ermenistanın mazisi teşkil ediyor. Her halde, Rusya gibi; çeşit milletlerden, yani çeşit mazilerden ve hattâ yakın vakitlere kadar Rusyayı ege-menliği altında tutan Kazan ve Altın Ordu Türk kavimlerinden terekkep etmiş olan bir devlet diplomatlarının, bu mazi teorisile çok uğraşmamaları daha uygun ise de, madem ki Ermenistan mazisile bir politika başarısı elde edilmeğe çalışılıyor, biz de bu geçmiş Ermenistanın, Rusyanın iddiasile mütenasip olmadığını iddia edeceğiz; ve iddiamız "söylediğini düşünen" diplomatça bir iddia değil, "düşündüğünü ve bulduğunu söyleyen" ilim adamlarının, müspet esaslara dayanan iddiası gibi olacaktır.

Ermeni mazisi diye iddia edilen bir mazi, Asür salname ve âbidelerile, doğu illerimizdeki "Armaniadat" metinleri denilen tarihi taş levhalarından çıkarılıyor. Fakat bu iki kaynaktan ikincisi, çok sonra yazılmış olduğundan ancak Asür salnameleri üzerinde önemle durulabilir.

Asür Hükümdarı Nazir-Pal zamanındaki salnamelerde: Kuzeyde Arda dağı, güneyde Erdeş dağı, ve Batıda Kotor (Cudi) dağı sınırlarile ayrılmış dağlık bir bölgeden söz ediliyor ki, burası "Urdhu" adile geçiyor. Asürlularla birçok savaşlardan sonra onların idaresine giren ve her zaman bağımsızlık için ayaklanan bu halkta "Urardhu" adile geçiyor. Bu günkü Rus iddiasına göre, Ermeni geçmişi denilen bir mevhum tarihin esası, "Van yazma taşları" adile bu "Urardhu" kavminin bir hükümdarı olan "Menuas" ın bıraktığı eserlerdir.

Anadolunun en eski Turani halkı olan Etiler hakkında çok ciddi buluşlarla tanınmış olan ve bizim tarih tezimize çok esaslî yardım kaynağı teşkil eden Oksford Üniversitesi Hittitoloji ve Assiryoloji Profesörü Dr. A. H. Sayce, bakınız ne diyor: "Bugün Ermenistan yahut Kürdistan adile söylenen bu bölgenin eski adı olan "Urdhu" hakkında yaptığım incelemelerden anlaşılıyor ki, "Urdhu" sözü dağ anlamındadır, yani Asür ülkesinin kuzeyindeki dağlara verilen coğrafi bir adıdır. Lâkin, M.E. 13. üncü yüzyıldaki salnamede, bir Asür Hükümdarının zaferlerinden söz edilirken: "Urdhu" (dağ) üzerinden bir şahin gibi bakıyordu" cümlesi, Lenormant gibi bazı tarihçileri aldatmıştı ve orada oturan kavmin adı Urdhu olduğu zehabını vermişti. Halbuki bu kavim, Orta Asyadan göç ederek Anadoluya gelmiş olan Eti kavminin bir kısmı olduğu daha sonraki ilmî araştırmalarla anlaşılmıştır. (1)

Moise de Corthene adlı bir eski Ermeni tarihçisinin teorileri hiç bir temele dayanmıyor. Bunlar, Greko-Rumen mitolojilerinden, benzetilerek yazılmış bir takım efsanelerdir. Bu adam, hiçbir menba göstermeden bir hazreti "Hayak" uyduruyor, sonra "Armenak" adındaki kardeşile "Hayak" ı, Babil'den bu dağlık bölgeye getiriyor. Tıpkı Romayı kuran "Romülüs" kardeşler efsanesi gibi, bunlar da bir şehir kurmağa başlıyorlar. Sonra, bir Asür ordusu geliyor, bunlarla savaş yapıyorlar (bu da, Greklerin Zevs masalına benzetiliyor). İşte bu şehirde "Armenak" bir hükümet kurmuş olduğundan bu halka da Ermeni adı verilmiş imiş.

Görülüyor ki, bu fikirler, hiçbir vesikaya dayanmayan hayal mahsulleri olmakla hiçbir tarihi değer taşıyamazlar. İlmî değildirlir. "Ermeni" sözü de, çok sonra dile girmiş sözdür. Buralarda oturan halkın (Etiler), Asür salnamelerinde adları çok geçtiği halde, "Ermeni" veya buna benzer hiçbir söze rastgelinmemiştir. Halbuki, kendilerile bu kadar savaşlar yapmış olan bir halkın Ermeni adile mutlaka zikri geçmesi gerekirdi. Başkentleri "Biaina" olan "Urdhu", veya bunun değişmiş şekli olan ve Etilerden kalan şimdiki Kürt halkı, Ari Medlerin Anadoluya gelmelerinden çok önce, M.Ö. 1700 den daha eski zamanlarda, Orta Asyadan, kuraklık sebebiyle göç edip gelerek bu-

ralarda yerleşmişlerdi. "Ermeni" sözü'nün, "İran" sözü'nün değişmesile ve ancak Medlerin buralara gelmelerinden sonra onların adı olarak dile karışmış olduğuna muhakkak gözü ile bakılabilir.

Ermeni dili de, böyle bir değişmenin eseri olduğunu gösteren birçok işaretler taşıdığı gibi, bu dile birçok Turani sözler de karışarak Ermenice denilen melez bir dil meydana gelmiştir. Şu halde, görülüyor ki, Ermeni milleti veya kavmi diye bir kavim yoktur. Bunlar, eski Medlerin Anadoluyu istilâları sırasında, doğunun dağlık bölgelerinde, Eti Türkleri veya Kürtler veya "Urardhu" lar arasında kalıp yurtlarına dönmemiş olan, ve yavaş yavaş buradaki asıl halk ile dilleri, âdetleri karışmış bulunan insanlardır. Bunlar hiç bir zaman çoğunluk teşkil etmedikleri gibi, daima asıl halkın egemenliği altında yaşamışlardır. Bunlar bağımsız olacak derecede siyasal, ekonomik veya kültürel hiçbir üstünlük ve kudret gösterememişlerdir. Medlerin buraya gelişi M. Ö. 7 nci asırda olmuştur. Halbuki, ondan binlerce yıl önce, buralarda asıl Turani halkın büyük kütteleler halinde ve ileri bir medeniyetle yaşadıklarını bugünkü arkeolojik delillerle ilim âlemi daha kesin olarak öğrenmiş bulunuyor.

İşte, Ermeni tarihi ve mazisi denilen şey bundan ibarettir. Yukarıda adı geçen "Menuas" âbidelerinde "Armaniadat" diye zikrettiği medeniyet eserlerini, Medlerin gelmesinden çok önce, Turaniler yaratmışlardı. Zaten, Medler de, M. Ö. 7 nci asırdan sonra bu bölgeye kısaca "Armen" veya "Arman" adını vererek "Armaniadat" sözüne yol açmışlardı. Bu yazılı levhalar ve eserlere bu ad sonradan verilmiştir. "Urdhu" devletinin, bize bilinen on iki Hükümdarından, bu medeniyeti kendi zamanlarında en yüksek derecelere çıkaran "Menuas" ile "Argistis" olmuştur. Prof. Sayce: "Bu büyük medeniyeti yaratan Turanlılar idi.", "Med istilâsı bu medeniyeti yıkmıştı" demekle, Anadolu'nun bu doğu bölgelerinde, en eski zamanlardanberi kimlerin hâkim medeniyetler kurduğunu ve buraların kimlere ait olduğunu en otoriteli bir ilim adamı olarak dünyaya ilân ediyor (2).

(1) Birinci Tarih Kongresi Zabıtları.

Profesör A.H. Sayce, The Hittites, London.

Kemalizm İnkılabının Prensipleri, Cilt III, adlı eserimize de bakılabilir.

(2) Prof. Sayce, Cuneiform Inscriptions of Van.

